

HKS 25 Haikkoonselkä ja Barlastholmenin saaret

Suojelu- ja rauhoituspäätökset

Yttre Barlastholmen on osoitettu osayleiskaavassa suojelualueeksi. Uudenmaan ELY-keskus on tehnyt päätöksen 100-200 m leveästä kalaväylästä Haikkoonselällä. Se alkaa Porvoonjokisuusta ja ulottuu Svartbäckinselälle ja Orrenkylänselälle. Kalaväylän tarkoituksena on mahdollistaa vaelluskalojen nousu Porvoonjokeen. Kalaväylällä on kiellettyä kalastaa verkoilla. Suuri osa Haikkoonselkää on lisäksi Porvoonseudun kalastusalueen määräämää rauhoituspiiriä. Haikkoonselkä on luokiteltu kansainvälisesti tärkeäksi lintualueeksi, IBA-alueeksi.

Maanomistus

Kaupunki omistaa Barlastholmenin saaret.

Historia

Keskiajalla hansakauppiat harjoittivat merenkulkua Porvoon vesillä Tallinnasta, Riikasta, Danzigista ja Lübeckistä käsin. Hansakauppiaiden markkinapaikka, Saksala, sijaitsi Porvoonjoen rannalla kolmisen kilometriä kaupungista pohjoiseen. Keskiajalla kaupungin satama on todennäköisesti sijainnut Maarissa. Porvoonjoki mataloitui vähitellen, mikä aiheutti merenkululle ongelmia. Kun kaupunki ei pystynyt ruoppaamaan jokea 1700-luvulla, eivät suurimmat laivat enää päässeet kaupunkiin satamaan. Ajan mittaan edes proomut eivät päässeet kaupunkisatamaan ja lasti piti purkaa Kokonniemellä, Gammelbackassa tai Hamarissa ja viedä hevoskyydillä kaupunkiin. Ankkuripaikkoja oli Uddaksen ja Sikosaaren välissä ja Gammelbackan rannassa. Vuonna 1782 päätettiin, että laivat ankkuroivat Hamarin edustalle. Siellä lasti purettiin proomuihin ja soudettiin kaupunkiin. 1800-luvun loppupuolella laivat ankkuroituivat kauemmas Haikkoonselälle.

Maiseman kehitys

Hamarin ja Haikkoon selän redillä kävi arkipäivisin melkoinen vilске 1800-luvun lopulla. Maahan tulleet laivat tyhjensivät lastiaan proomuihin ja tyhjensivät hiekkalastiaan. Proomuhinaajasoutajat soutivat raskasta lastia rantaan tai vastavirtaan jokea

pitkin kaupunkiin. Sunnuntaisin Haikkoonselkä oli mahtava näky, kun useimpien Euroopan merenkulkumaiden viirit liehuivat redin laivoilla. Vuonna 1882 Haikkoon selällä nähtiin ennätysmäärä laivoja, purjehduskauden aikana 138.

Haikkoon redi Lennätinvuorelta kuvattuna vuonna 1890, kuva Porvoon museo.

Haikkoonselän itäreunassa on Kråkön edustalla kaksi pientä saarta, Yttre ja Lilla Barlastholmen. Ne ovat muodostuneet Porvoossa vierailleiden laivojen purkamasta painolastista. Painolastina käytetyn maa-aineksen mukana saariin kulkeutui vierasperäistä kasvilajistoa ja erikoisia esineitä, kiviä ja näkinkenkiä, joita paikalliset ovat käyneet keräilemässä.

2000-luvun alussa

Haikkoonselän merialue on ollut jo pitkään hyvin rehevää ja sen tila määräytyy pitkälti Porvoonjoen kautta tulevan kuormituksen mukaan. Pääosa kuormituksesta on peräisin jokivarren pelloilta ja kuormitus on sitä suurempaa mitä sateisempia ovat vuodet. Runsaat sateet muuttavat veden nopeasti savisameaksi Porvoonjoessa ja edelleen myös Haikkoonselällä eikä tilanteessa ole odotettavissa nopeaa paranemista.

Lilla Barlastholmilla ei havaittu vuonna 2010 tehdyssä selvityksessä enää painolastikasveiksi luokiteltavia lajeja. Yttre Barlastholmilla havaittiin tällöin painolastikasveista sinivatukka ja peltokierto, joista sinivatukka todettiin elinvoimaiseksi.

Erityiset arvot

Haikkoonselkä on kansainvälisesti tärkeä lintualue. Vesialue soveltuu erinomaisesti kalastukseen, kun otetaan huomioon rajoitukset. Alueen kuhakanta on ollut hyvä.

Yttre ja Lilla Barlastholmen ovat kulttuurihistoriallisesti merkittäviä painolastisaaria, joita on Suomessa vain muutamien satamakaupunkien edustalla.

Uhkatekijät, herkkyys ja mahdollisuudet

Painolastisaarien vierasperäistä kasvilajistoa uhkaa katoaminen sinivatukkaa lukuun ottamatta. Saaret ovat pienen kokonsa takia herkkiä kulutukselle, mikä mahdollistaa vain rajoitetun ulkoilu- ja virkistyskäytön.

Asemakaava

Alueella ei ole asemakaavaa. Yleiskaavassa Lilla Barlastholm on lähivirkistysaluetta ja Yttre Barlastholmen on suojelualuetta.

Käyttösuunnitelma ja rajoitukset

Lilla Barlastholmenia voidaan käyttää virkistykseen, joka ei heikennä painolastikasvien elinehtoja. Yttre Barlastholmen on luonnonsuojelualuetta. Vesialueella on kalastusrajoituksia, joilla pyritään turvaamaan ja hoitamaan alueen kalalajistoa.

Hoidon tavoitteet

Saarilla tavoitteena on turvata jäljellä olevan painolastikasvillisuuden säilyminen saarilla. Merialueella tavoitteena on säilyttää Haikkoonselän kalakanta elinvoimaisena ja mahdollistaa vaelluskalojen nousu Porvoonjokeen.